

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

Державний біотехнологічний університет
State Biotechnological University

***НАУКОВІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА***

***SCIENTIFIC BASIS TO RAISE AGRICULTURAL PRODUCTION
EFFECTIVENESS***

МАТЕРІАЛИ/MATERIALS

**IX Міжнародної науково-практичної конференції
IX International scientific and practical conference**

**28 листопада 2025 р./ 28-th of novembre, 2025
Харків/Kharkiv**

ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ТРАВМООЩАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

- 91 **Могилевська В. В.**
ВПЛИВ ФОРМ І ДОЗ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ НА БІОЛОГІЧНУ
ВРОЖАЙНІСТЬ ГІБРИДІВ СОРГО ЗЕРНОВОГО **255**
- 92 **Молоканов З. З.**
ФОРМУВАННЯ НАСІННЄВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ
ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ТОВ «ХАРКІВСЬКЕ
НАСІННЯ» **258**
- 93 **Муленок Я. О., Леус В. В., Качуровський К. О.**
ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ ТА УРОЖАЙНОСТІ СУЧАСНИХ
ЗИМОВИХ СОРТІВ ЯБЛУНІ **260**
- 94 **Муленок Я. О., Лейнер В. В.**
ВПЛИВ СТРОКУ ПРОВЕДЕННЯ ОБРІЗУВАННЯ
НА БІОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ТА ВРОЖАЙНІСТЬ ЯБЛУНІ
СОРТУ ХОНЕЙ КРІСП **262**
- 95 **Муленок Я. О., Леус В. В.**
ВПЛИВ ЛІТНЬОЇ МЕХАНІЗОВАНОЇ ОБРІЗКИ ІНТЕНСИВНИХ
НАСАДЖЕНЬ ЯБЛУНІ НА ЗАКЛАДАННЯ ГЕНЕРАТИВНИХ
БРУНЬОК **265**
- 96 **Нетьосов В. Ю., Радецький К. Г., Вільчинський М. В.**
ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ АГРОЦЕНОЗІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО
ВІД СИСТЕМИ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ В УМОВАХ
ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ **267**
- 97 **Новікова В.**
МІКРОЕЛЕМЕНТИ В ҐРУНТАХ: ДІАГНОСТИКА ДЕФІЦИТУ ТА
МЕТОДИ АГРОХІМІЧНОГО АНАЛІЗУ **270**
- 98 **Ныгыметова А. К., Асрандина Ш. С., Байгазиева Г. И.,
Атабаева С. Д., Кекибаева А. К.**
РАСЧЕТ ВОДНО-СПИРТОВОЙ СМЕСИ ДЛЯ ПРИГОТОВЛЕНИЯ
ЭКСТРАКТА НА ОСНОВЕ ЛИСТЬЕВ СТЕВИИ **272**
- 99 **Остапець С. В., Леус В. В.**
ОСВІТЛЕНІСТЬ ІНТЕНСИВНИХ НАСАДЖЕНЬ ЧЕРЕШНІ СОРТУ
ЛАПІНС ЗАЛЕЖНО ВІД ФОРМИ КРОНИ **275**
- 100 **Панченко Т. В., Римар Н. Ю.**
ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ
ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКІВ ТА РОКУ ВИРОЩУВАННЯ В
УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ **278**
- 101 **Париченко С. В.**
НУТ ЗВИЧАЙНИЙ (CICER ARIETINUM L.) – ПЕРСПЕКТИВНА
ЗЕРНОВА БОБОВА КУЛЬТУРА **281**
- 102 **Пелешенко М.**
ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ
ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ **283**
- 103 **Поляк І., Свиридов А. М.**
ВПЛИВ СПОСОБІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ПІД **285**

УДК 633.11:631.5

Панченко Т. В., канд. с.-г. наук, доцент
Римар Н. Ю., канд. філол. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: panchenko.taras@gmail.com

ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКІВ ТА РОКУ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

У дослідженні розглянуто вплив різних попередників на урожайність пшениці м'якої озимої (*Triticum aestivum* L.) сорту Золотоколоса, вирощеної у науково-виробничому центрі Білоцерківського НАУ упродовж 2013–2016 рр.

Виявлено, що найвищі показники врожайності зерна після попередників горох на зерно та ріпак озимий. У середньому за чотири роки урожайність у цих варіантах становила 7,14–7,19 т/га.

Ключові слова: Пшениця озима, попередник, сорт, урожайність погоди умови.

Одним із найефективніших та економічно виправданих заходів підвищення продуктивності й якості зерна озимої пшениці є дотримання науково обґрунтованої сівозміни та добір оптимальних попередників [1]. Проте за сучасних умов інтенсивного землеробства реалізувати ці вимоги стає дедалі складніше. В Україні це зумовлено, зокрема, значним розширенням площ під комерційними культурами, такими як соняшник і кукурудза, які у 2017 році займали близько 38,1 % загальних посівних площ.

Сорт Золотоколоса висівали після усіх досліджуваних попередників одночасно, у встановлені оптимальні строки, з нормою висіву 5,5 млн схожих зерен/га. Основний обробіток ґрунту передбачав зяблеву оранку на глибину 20–22 см. Під основний обробіток уносили фосфорно-калійні добрива (60 кг/га д.р.), а азотні застосовували у підживлення: 30 кг/га д.р. по мерзлоталому ґрунту та 60 кг/га д.р. на початку виходу рослин у трубку. Збирання врожаю здійснювали комбайном САМПО-500.

Площа дослідної ділянки становила 5000 м², облікова – 50 м², дослід проводили за триразової повторності.

Метеорологічний аналіз показав, що найсприятливіші умови для росту та розвитку пшениці склалися у 2016 році, коли середній приріст урожайності порівняно з найменш продуктивним 2013 роком становив 11,5–32,8 %. Найвищий приріст урожайності зерна, залежно від погодних умов року, відзначено при вирощуванні пшениці після соняшнику – 1,32 т/га.

У результаті проведених досліджень встановлено, що попередники істотно впливали на формування урожайності зерна пшениці озимої (Рис. 1).

Найвищі показники врожайності було отримано після таких попередників, як горох на зерно та ріпак озимий [2]. У середньому за чотири роки урожайність у цих варіантах становила 7,14–7,19 т/га. Такий результат, на

нашу думку, пояснюється кращим накопиченням і збереженням вологи у ґрунті, оскільки протягом майже трьох місяців (липень–вересень) до сівби пшениці (30 вересня) поле перебувало в стані чорного пару. Подібні закономірності раніше відзначалися і в дослідях Білоцерківської селекційно-дослідної станції [3].

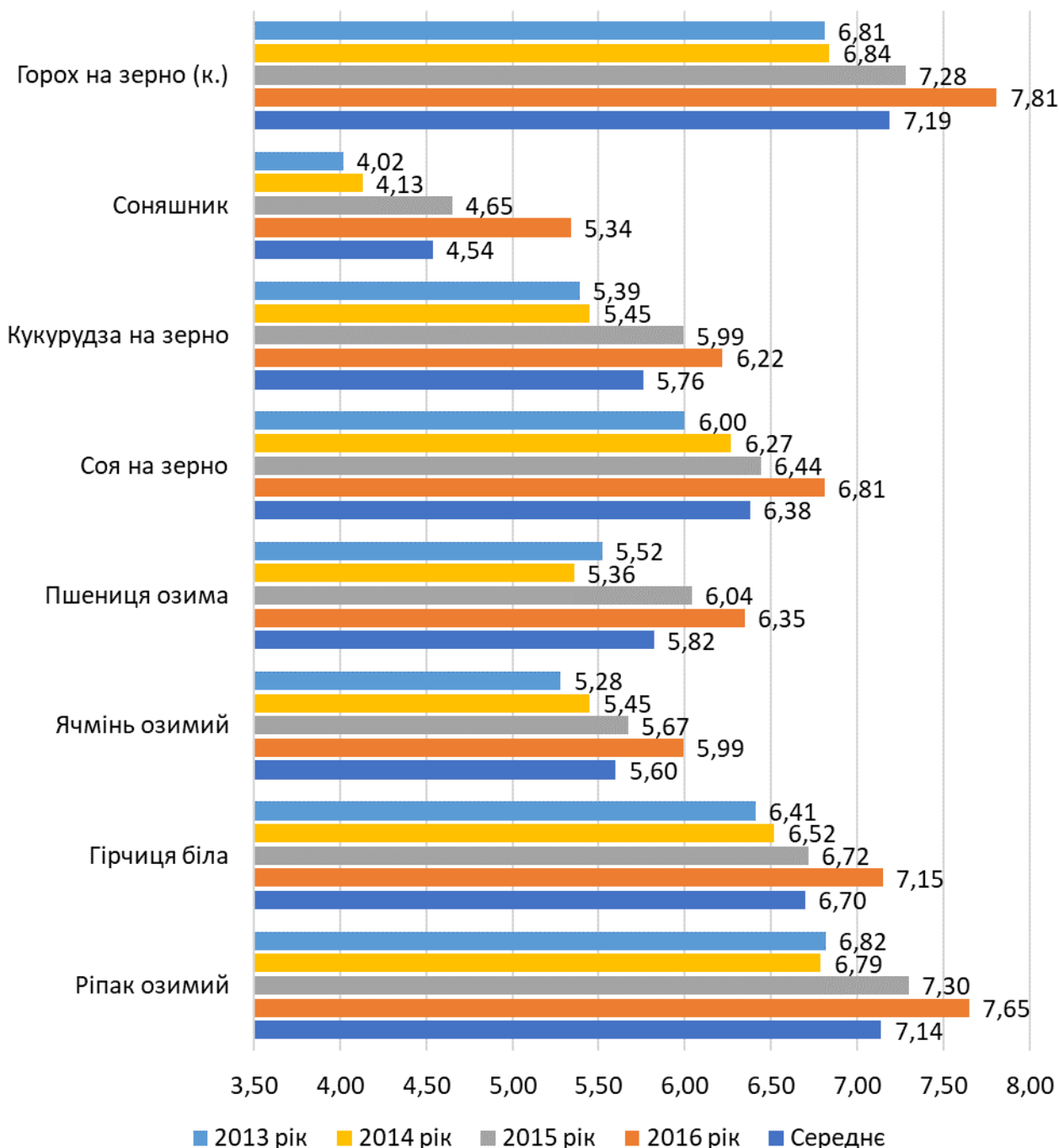

Рис. 1 Урожайність пшениці озимої сорту Золотоколоса за сівби по різних попередниках, т/га

Натомість істотне зменшення врожайності порівняно з варіантами після гороху та гірчиці білої спостерігалось при розміщенні пшениці після пізніх просапних культур – кукурудзи на зерно та соняшнику. У цих випадках урожайність була нижчою на 1,43–2,65 т/га відносно контролю.

Подібні результати отримали й польські дослідники І. Копорка та ін.

(2006), які встановили, що пшениця озима після ріпаку озимого формує більшу біомасу та урожайність зерна, ніж після кукурудзи [4].

У наших спостереженнях найбільш різке зниження урожайності – на 36,9 % – зафіксовано при сівбі після соняшнику. Це пояснюється, передусім, дефіцитом ґрунтової вологи в орному шарі та несприятливими умовами обробітку ґрунту, який проводився пізно після збирання попередника [5].

Також зниження врожайності відмічено при вирощуванні пшениці після озимих попередників – пшениці та ячменю. У цих варіантах урожайність була нижчою порівняно з контролем на 1,91–2,21 % та 1,37–1,59 т/га відповідно.

Дослідження підтвердили, що попередники істотно визначають рівень урожайності озимої пшениці. Найвищі показники забезпечували горох на зерно та ріпак озимий понад 7 т/га, тоді як після просапних культур, що пізно звільняють поле врожайність знижувалася майже до 40 %. Отже, використання попередників – зернобобові та ріпак озимий є найбільш ефективним для формування високопродуктивних посівів пшениці.

1. Panchenko T. Change of yield and baking qualities of winter wheat grain depending on the year of growing and predecessor in the central forestry of Ukraine / T. Panchenko, M. Losinskiy, V. Gamayunova, L. Tsentilo, V. Khakhula, Y. Fedoruk, I. Pokotylo O. Gorodetskiy // EurAsian Journal of BioSciences Eurasia J Biosci Vol. 1. 2019 pp. 1107-1112.

2. Christian Weiser, Roland Fub, Henning Kage, Heinz Flessa.(2018) Do farmers in Germany exploit the potential yield and nitrogen benefits from preceding oilseed rape in winter wheat cultivation. Archives of Agronomy and Soil Science. 64/1. 25-37.

3. М. В. Бузинний Продуктивність пшениці озимої залежно від попередників. / Збірник наукових праць ННЦ «Інститут землеробства НААН». Випуск 2, 2015, с. 106-116

4. Konopka, S. Czaplicki, D. Rotkiewicz. Differences in content and composition of free lipids and carotenoids in flour of spring and winter wheat cultivated in Poland. Food Chemistry, Volume 95, Issue 2, March 2006, Pages 290-300.

5. Озима пшениця. Колектив авторів, за редакцією доктора біол. наук проф. С.М. Бугая, К.: Урожай, 1969. 492 с.